

UPPSALA
UNIVERSITET

INTRODUKTION TILL PROCESSRÄTTSUNDERVISNINGEN OCH PROCESSRÄTTEN

Henrik Bellander och Hugo Fridén
Terminskurs 4 HT 2023

Disposition

- I. Överblick över processrättsundervisningen
- II. Tre olika sätt att närma sig processrätten
- III. Fördjupning – processen i fyra (eller fem) figurer

Den 1/3:

Metodföreläsning (Henrik Bellander/Magnus Gulliksson)

Del I - Processrättsundervisningen

Processrättsundervisningen

16 föreläsningar:

Föreläsningar

- Främst ämnesintroducerande, vissa är mer kopplade till seminarier eller rättegångsspel
- Ett fåtal är kompletterande (där frågorna inte behandlas på seminarier)
- För de flesta föreläsningarna finns power-point el. dyl. som publiceras som pdf-fil på Studium (med undantag)

Processrättsundervisningen

16 föreläsningar:

1 (minst) rättegångsbesök:

10 traditionella seminarier:

5 redovisningsseminarier:

2 fördjupningsseminarier:

Processrättsundervisningen

16 föreläsningar:

1 (minst) rättegångsbesök:

10 traditionella seminarier:

5 redovisningsseminarier:

2 fördjupningsseminarier:

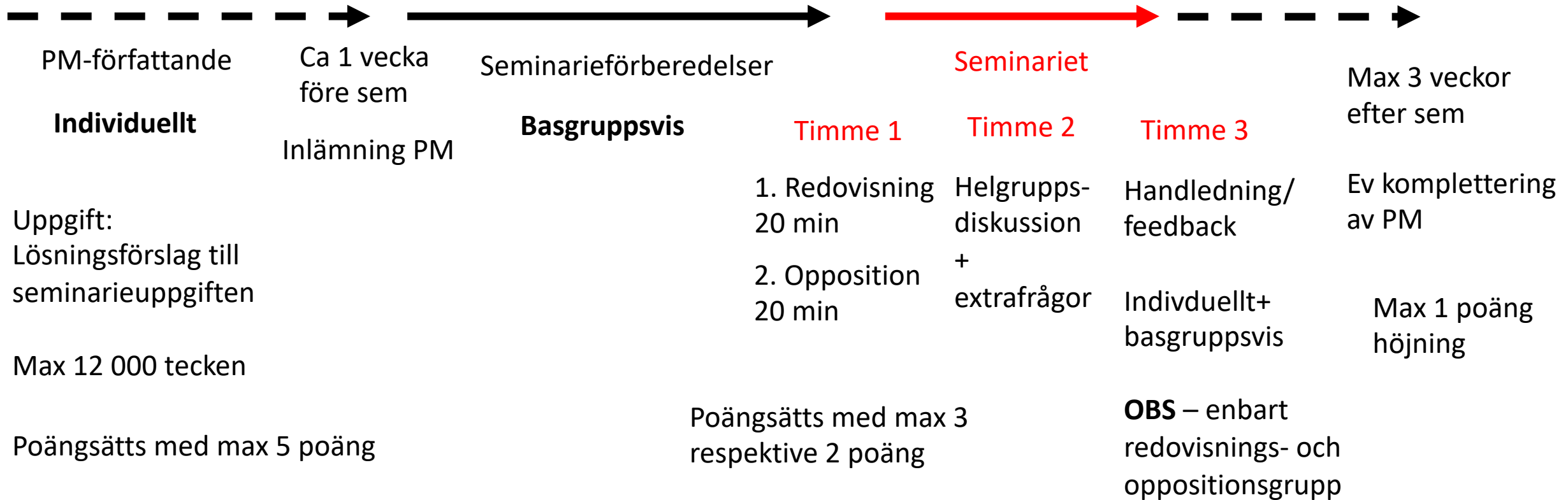
Seminarier - generellt

- Från mer övergripande angreppssätt (PR 1-3) till fördjupningar/nedslag i mer specifika problem
- Första seminariet: Rättegångsseminarium med diskussion av rättegångsbesök och vissa grundprinciper
- Tio traditionella seminarier
- Fem seminarier är särskilda redovisningsseminarier med PM-uppgifter (senare halvan)
- Två integrerade seminarier (straffrätt och processrätt)

Seminarier - generellt

- Basgruppsvis förberedelse av lösningsförslag till frågorna. Individuella förberedelser före basgruppsmöten.
- Lösningarna sällan det viktigaste, vägen dit är det centrala. Argumenten bakom? Alternativa förslag?
- Lagtext (OK med egenutskriften) och material ska vara med på seminarierna!
- Anteckna!

Redovisningsseminarier och PM

Processrättsundervisningen

15 föreläsningar:

1 (minst) rättegångsbesök:

10 traditionella seminarier:

5 redovisningsseminarier:

1 rättegångsspel:

2 fördjupningsseminarier:

Processrättsundervisningen

15 föreläsningar:

1 (minst) rättegångsbesök:

10 traditionella seminarier:

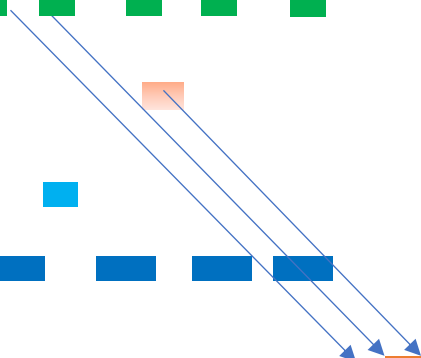
5 redovisningsseminarier:

1 rättegångsspel:

2 fördjupningsseminarier:

Rättegångsspel

- En brottmålsprocess där seminariegruppen agerar självständigt i olika roller (aktörer eller observatörer)
- Vissa föreläsningar av särskilt intresse för rättegångsspelen
- Utdelning av material och uppgifter sker senare under terminen

Processrättsundervisningen

15 föreläsningar:

1 (minst) rättegångsbesök:

10 traditionella seminarier:

5 redovisningsseminarier:

1 rättegångsspel:

2 fördjupningsseminarier:

1 frågepanel:

Diskussionspanel

- Syfte: möjlighet att i kursens slutskede ställa frågor till en panel av kursens lärare, för att komplettera övriga undervisningsmoment
- Frågor till lärarpanelen ska ställas genom att de på förhand skickas per e-post.

Processrättsundervisningen

16 föreläsningar:

1 (minst) rättegångsbesök:

10 traditionella seminarier:

5 redovisningsseminarier:

1 rättegångsspel:

2 fördjupningsseminarier:

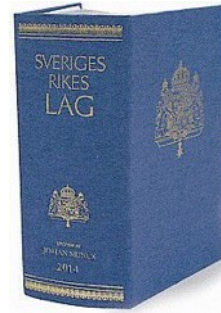
1 frågepanel:

Kurslitteraturen:

Kurslitteratur och kursmaterial

Lagtext
Aktuell lagtext

Kurslitteratur:

- Ekelöf m.fl.: **Rättegång I-V**, inkl. **Supplement**.
- Welamson & Munck, **Processen i hovrätt och HD, Rättegång VI**
- Heuman, **Specialprocess** (8 u.)

Kursmaterial

Materialkompendium i processrätt (OBS: HT 2023)

Processrättsundervisningen

15 föreläsningar:

1 (minst) rättegångsbesök:

10 traditionella seminarier:

5 redovisningsseminarier:

1 rättegångsspel:

2 fördjupningsseminarier:

1 frågepanel:

Kurslitteraturen:

Tentamen

- Kurslitteraturen är den främsta avgränsningen för vad som examineras. Dvs. inte begränsat till vad som behandlats på seminarier.

Processrättsundervisningen

16 föreläsningar:

1 (minst) rättegångsbesök:

10 traditionella seminarier:

5 redovisningsseminarier:

1 rättegångsspel:

2 fördjupningsseminarier:

1 frågepanel:

Kurslitteraturen:

Processrättsundervisningen

Tentamen

16 föreläsningar:

1 (minst) rättegångsbesök:

10 traditionella seminarier:

5 redovisningsseminarier:

1 rättegångsspel:

2 fördjupningsseminarier:

1 frågepanel:

Kurslitteraturen:

- 36 undervisningstillfällen
- Fördjupning i *vissa* processuella grundfrågor...
- Hur få en överblick? Vad kommer det att handla om?

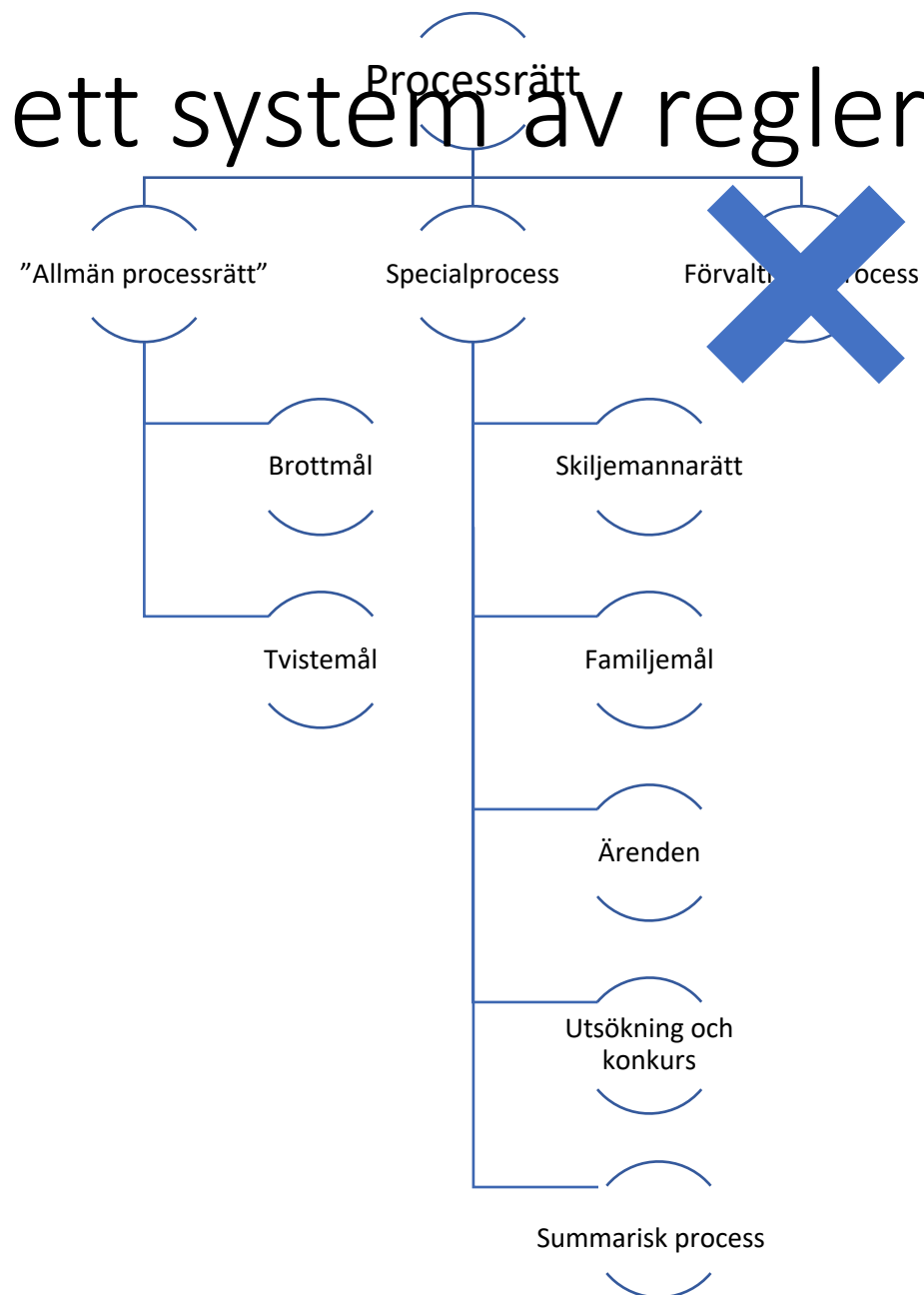
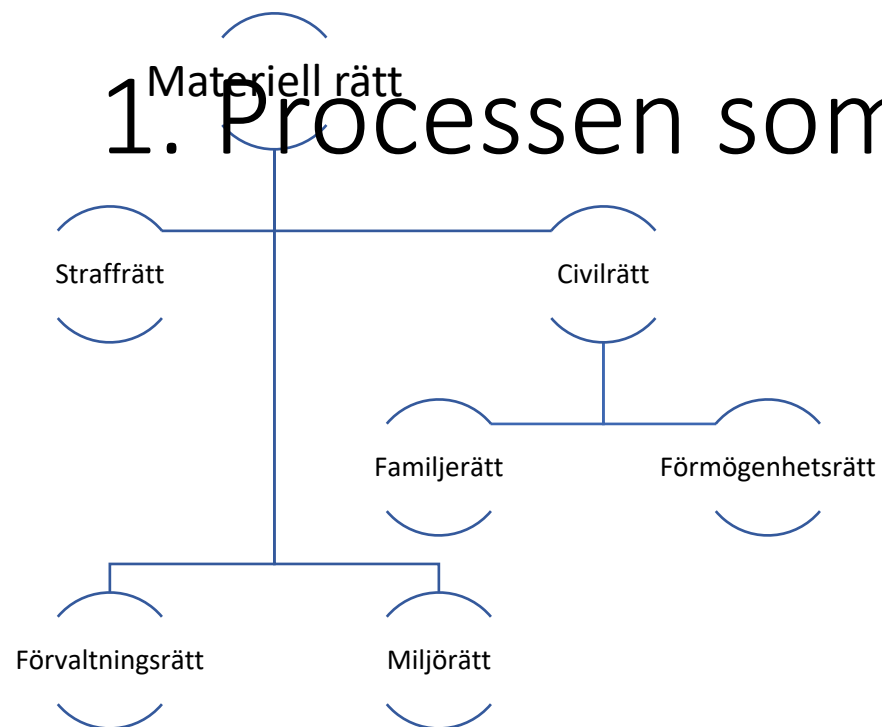
Del II – En överblick över processrätten

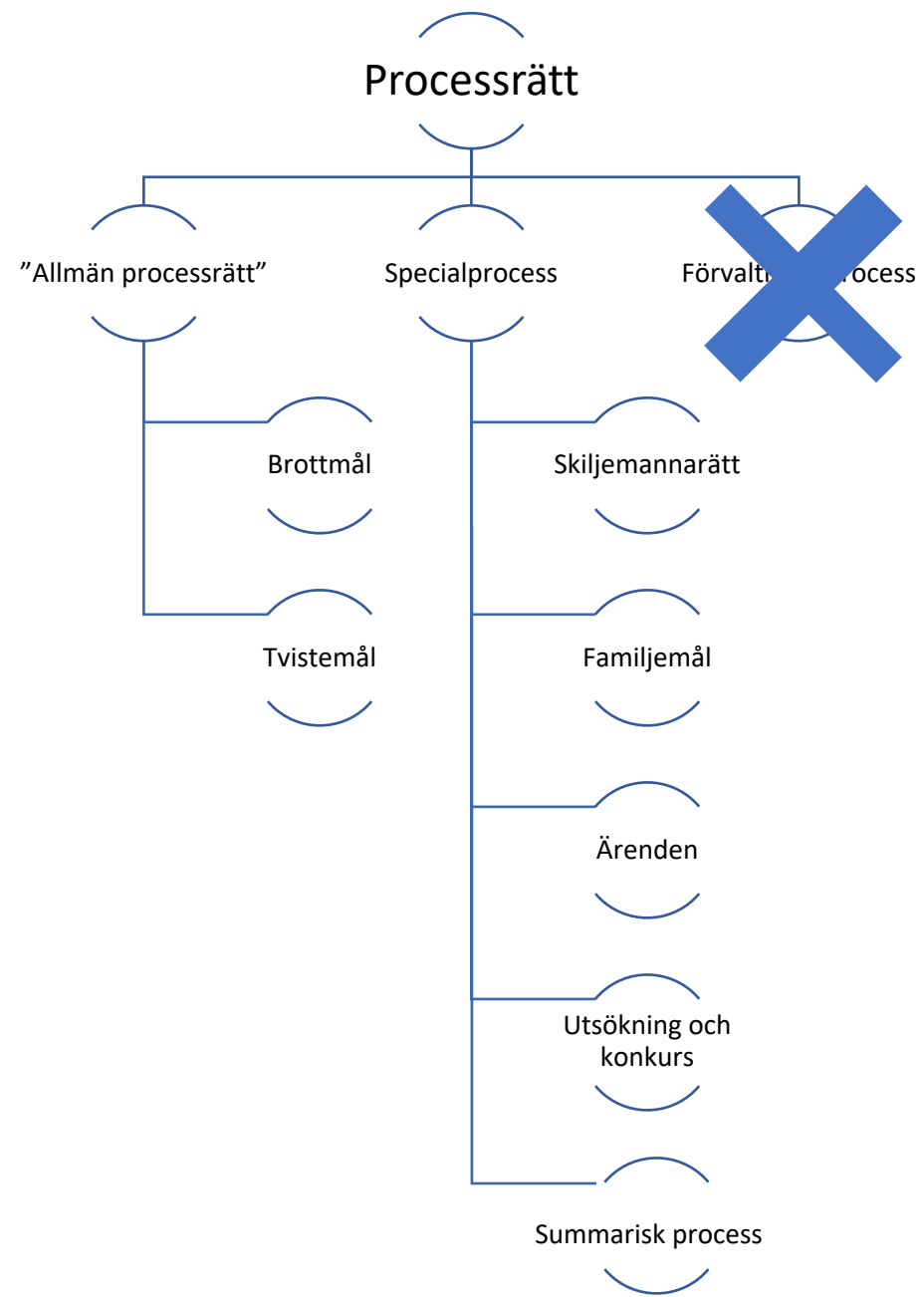
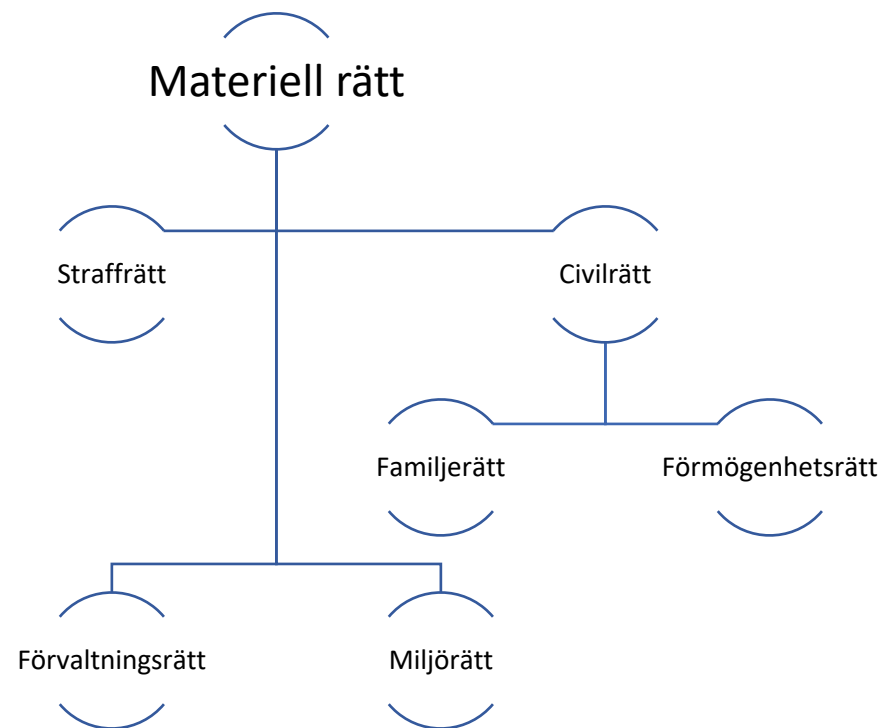
Tre alternativa sätt att få överblick:

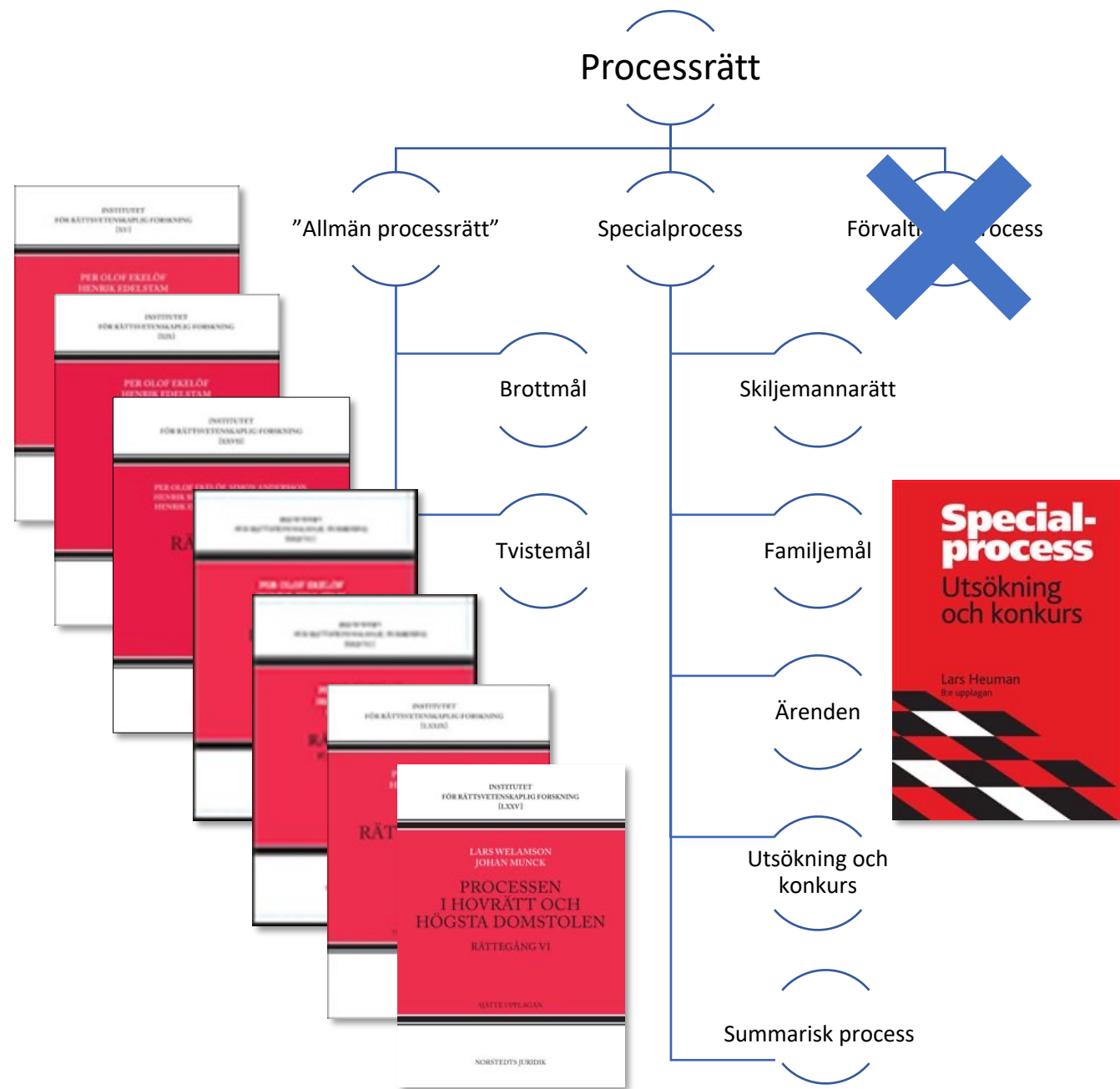
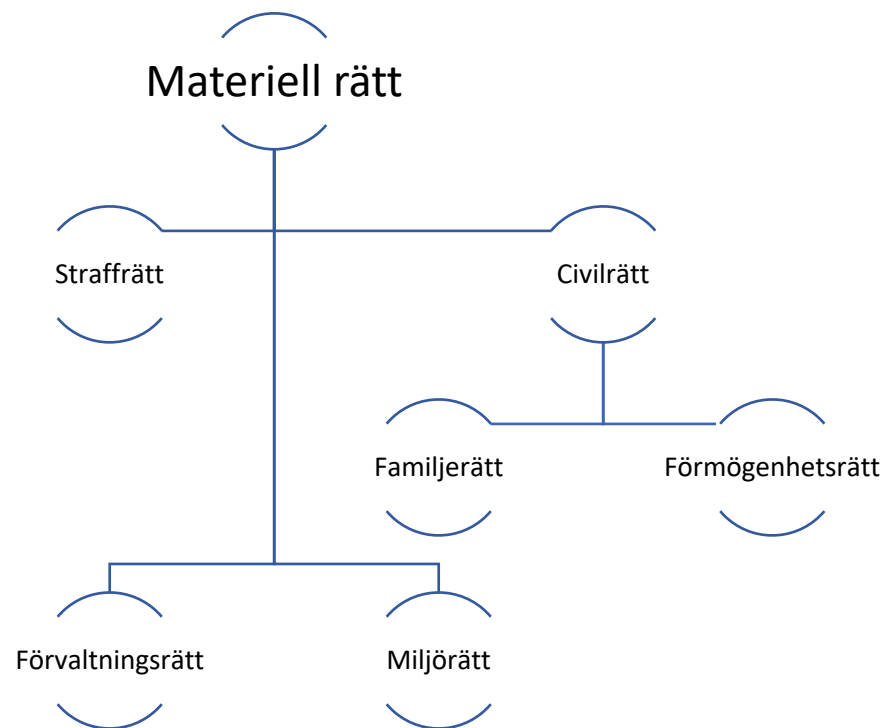
1. Processen som ett system av regler
2. Processen uppdelad i sina
”pusselbitar”
3. Processen som ett förfarande

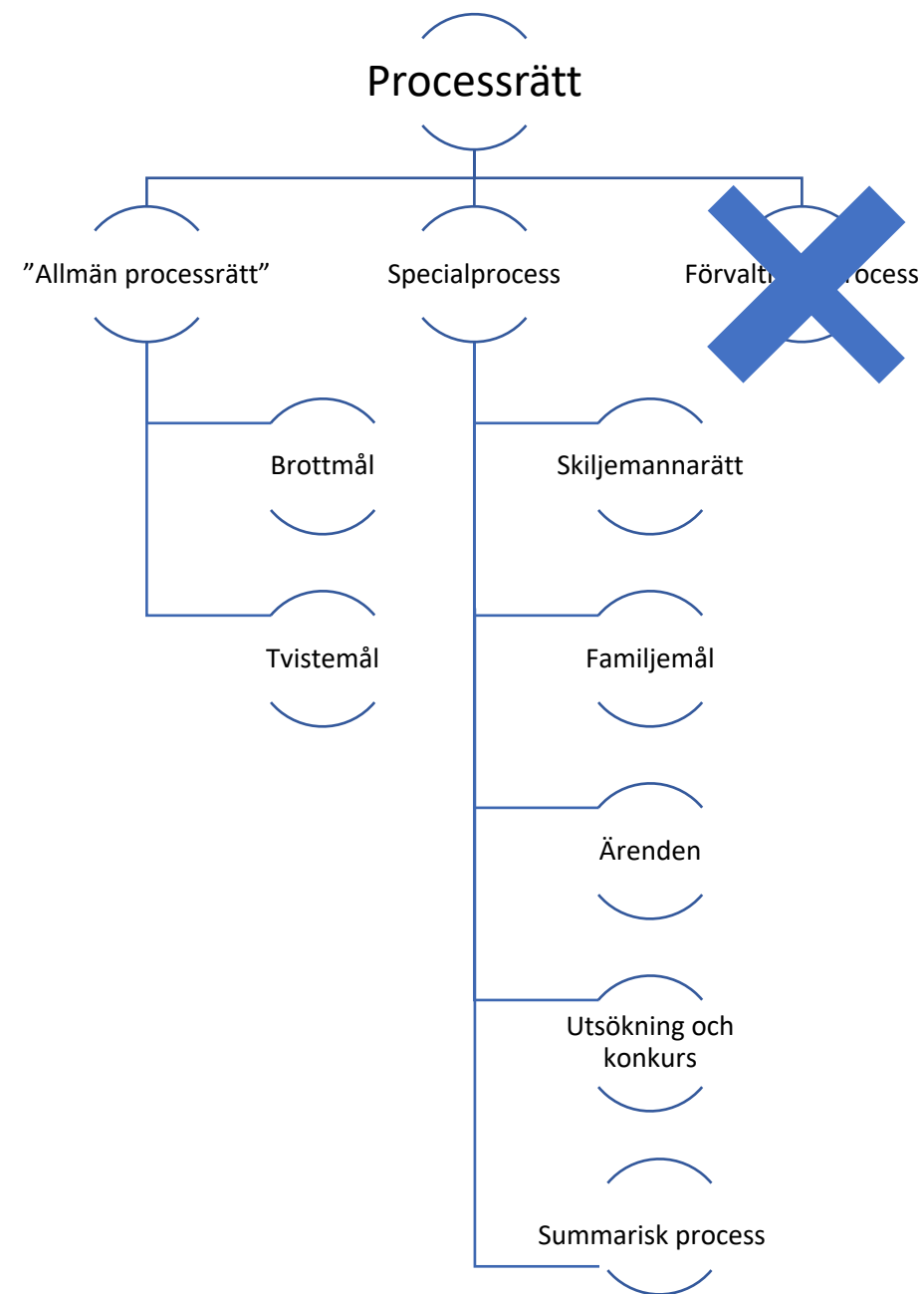
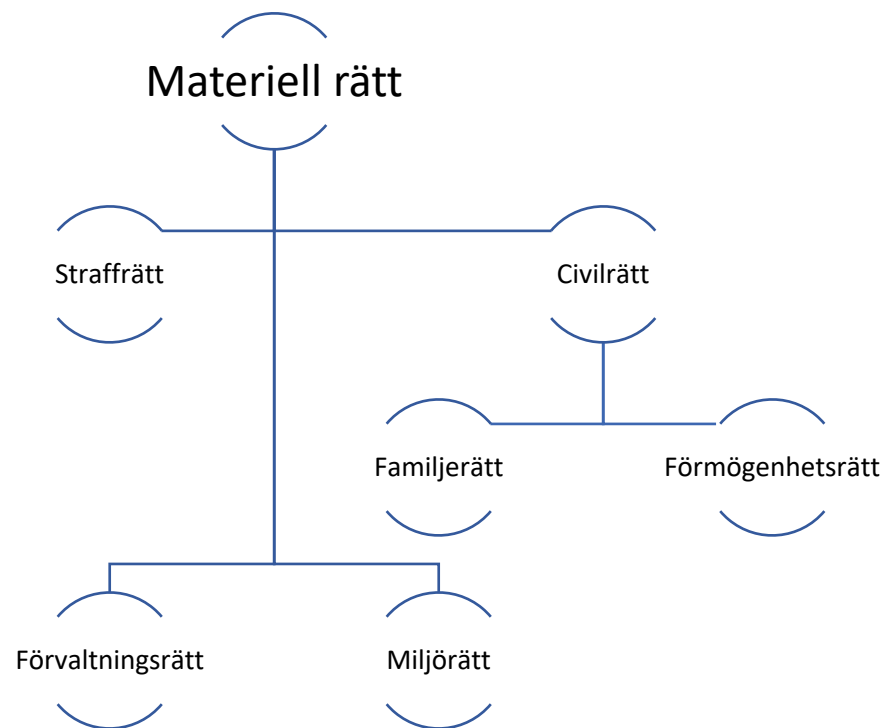
1. Processen som ett system av regler

1. Processen som ett system av regler

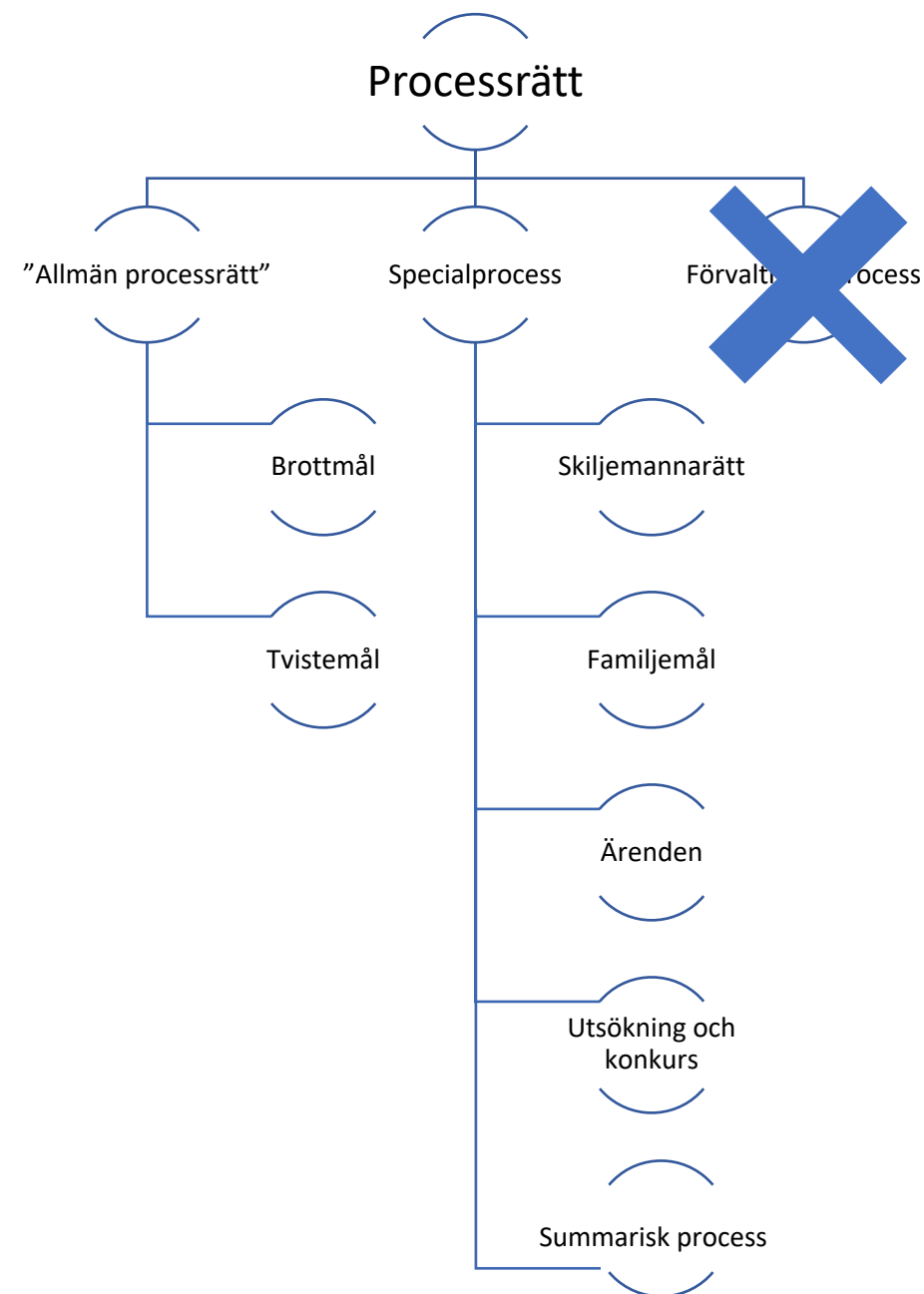

Materiell rätt

Allmän processrätt som processen enligt RB:

- I. Om **domstolsväsendet** (kap. 1–9)
- II. Om rättegången i **allmänhet** (kap. 10–34)
- III. Om **bevisning** (kap. 35–41)
- IV. Om rättegången i **underrätt** (kap. 42–48)
- V. Om rättegången i **hovrätt** (kap. 49–53)
- VI. Om rättegången i **HD** (kap. 54–57)
- VII. Om **särskilda rättsmedel** (kap. 58–59)

Materiell rätt

Processrätt

Allmän processrätt som processen enligt RB:

- I. Om **domstolsväsendet** (kap. 1–9) → Rättegång I
- II. Om rättegången i **allmänhet** (kap. 10–34) → Rättegång II och III
- III. Om **bevisning** (kap. 35–41) → Rättegång IV
- IV. Om rättegången i **underrätt** (kap. 42–48) → Rättegång V
- V. Om rättegången i **hovrätt** (kap. 49–53)
- VI. Om rättegången i **HD** (kap. 54–57)
- VII. Om **särskilda rättsmedel** (kap. 58–59)

Förvaltningsprocess

+ Supplement
Rättegång I-V

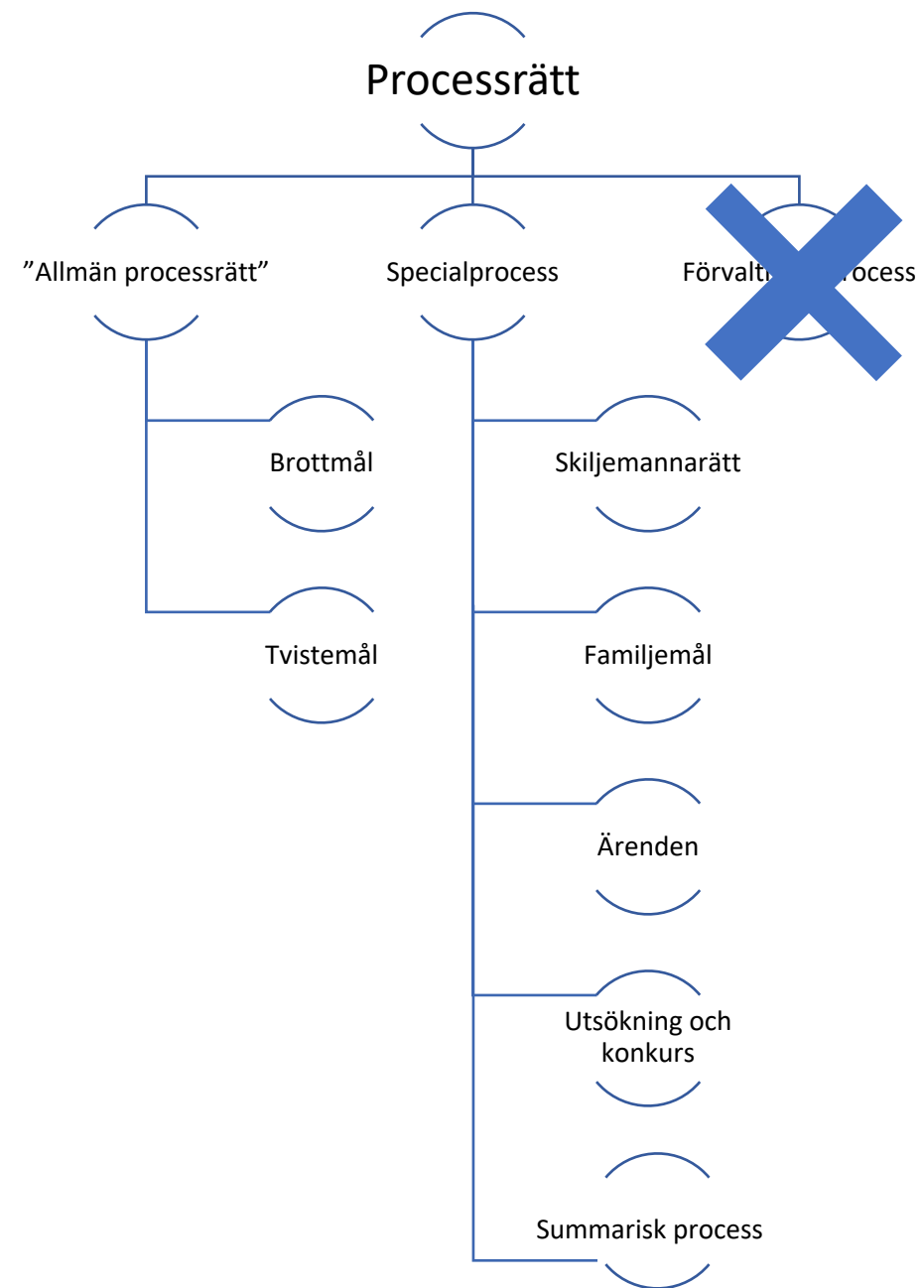
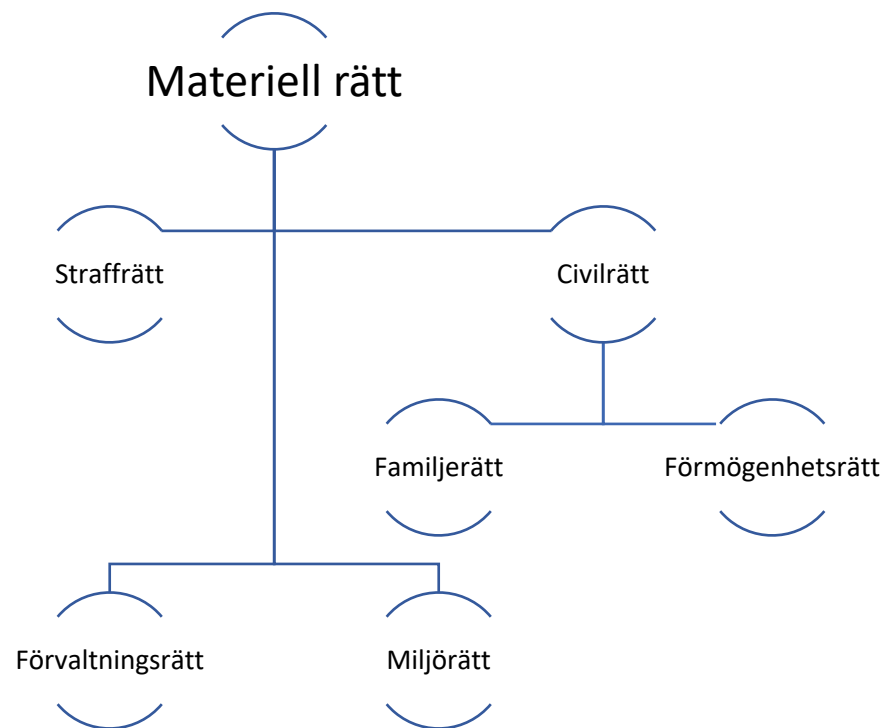
Skiljemål

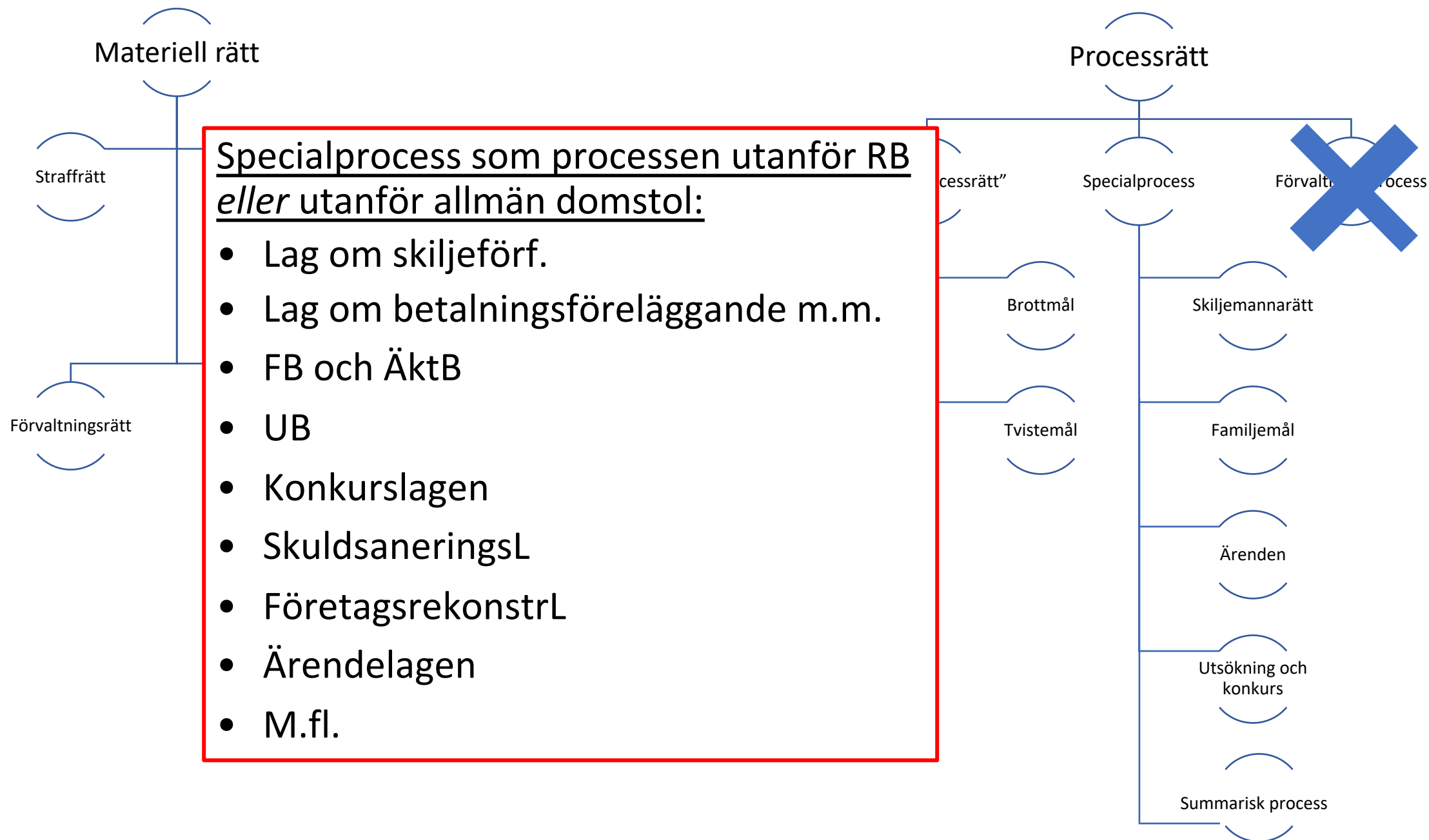
Familjemål

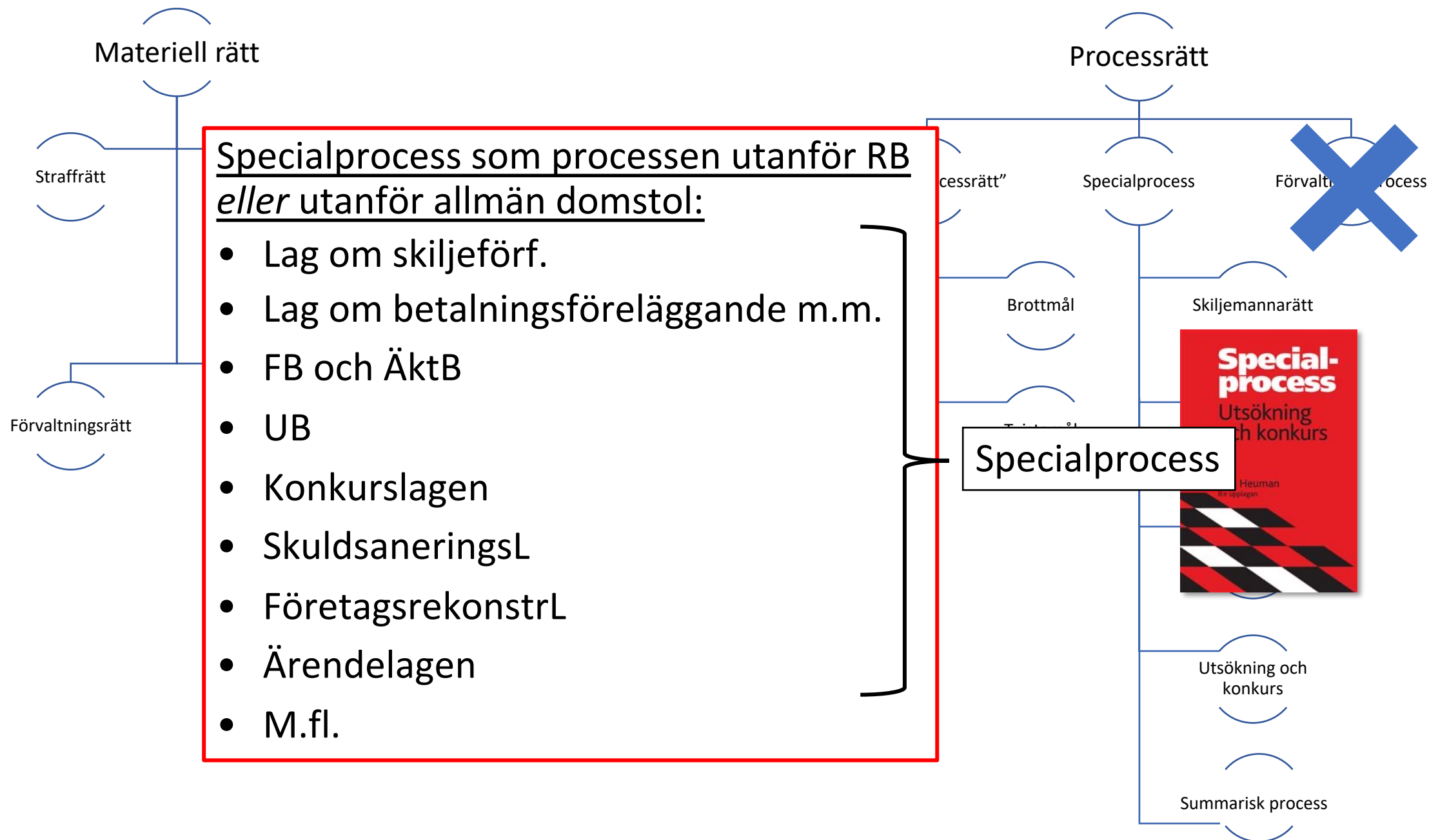
Ärenden

Utsökning och
konkurs

Summarisk process

**Men stor del av regleringen i RB rör
förfarandet hos polis och åklagare:**

- RB kap 23-28

**...och det finns också många andra
regler utanför RB som rör allmän
domstol:**

- Delgivningslagen
- Rättshjälpslagen
- Lag om målsägandebiträde
- LUL
- Medlingslagen
- Lag om grupprättegång
- Häkteslag
- M.fl.

**...och flera domstolstyper där RB
tillämpas:**

Specialiserade allmänna domstolar:

- Patent- och marknadsdomstol
- Mark- och miljödomstol
- Sjörättsdomstol

Specialdomstolar:

- Arbetsdomstolen
- Försvarsunderrättelsesdomstolen

Ärenden

....även utanför nationell rätt:

- Europakonventionen, särskilt art. 6.
- EU-fördragen, EU:s rättighetsstadga, direktiv och förordningar

Summarisk process

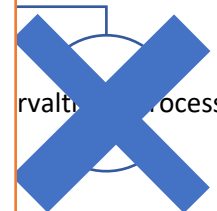
Materiell rätt

Processrätt

Straffrätt

Förvaltningsrätt

- Nödvändigt för att förstå och finna de relevanta processrättsliga källorna
- Straffprocess, civilprocess och specialprocess samt process i olika instanser/domstolar samt med internationella dimensioner läses blandat på kursen
- Den materiella kontexten ofta central för problemen

rvalti...rocess

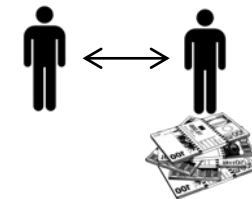
ätt

ch

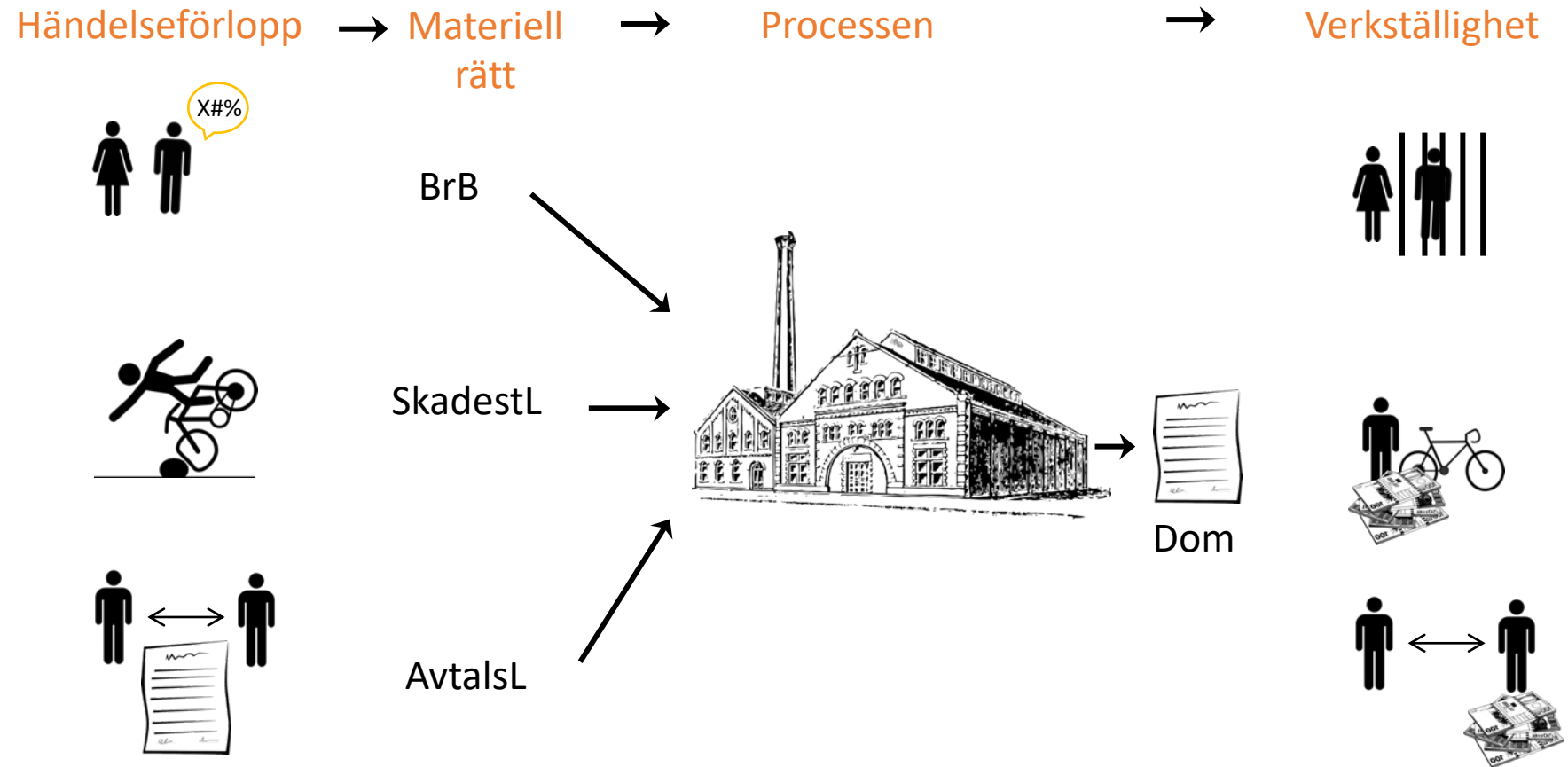
Summarisk process

2. Processen uppdelad i sina pusselbitar

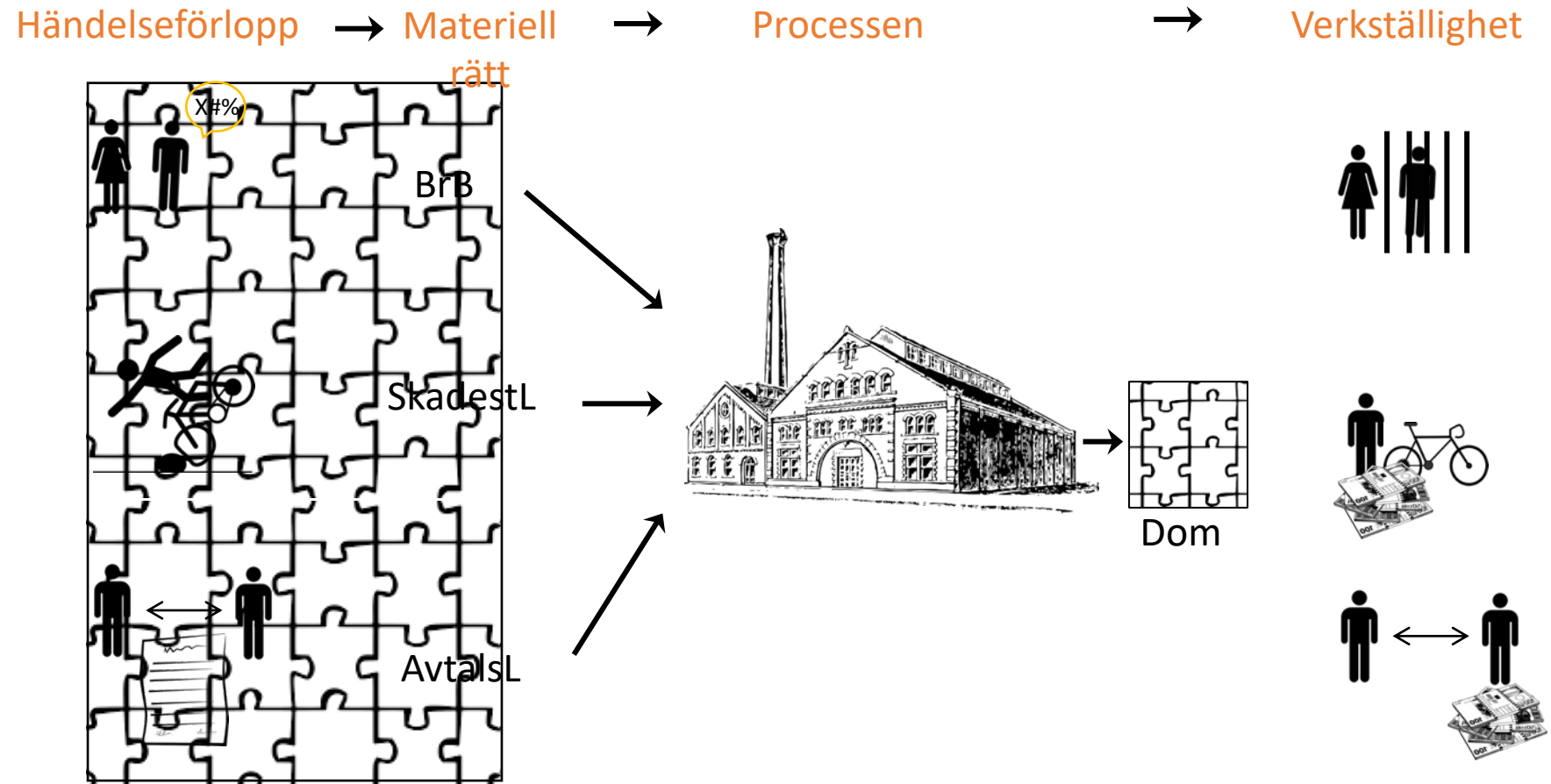
2. Processen uppdelad i sina pusselbitar

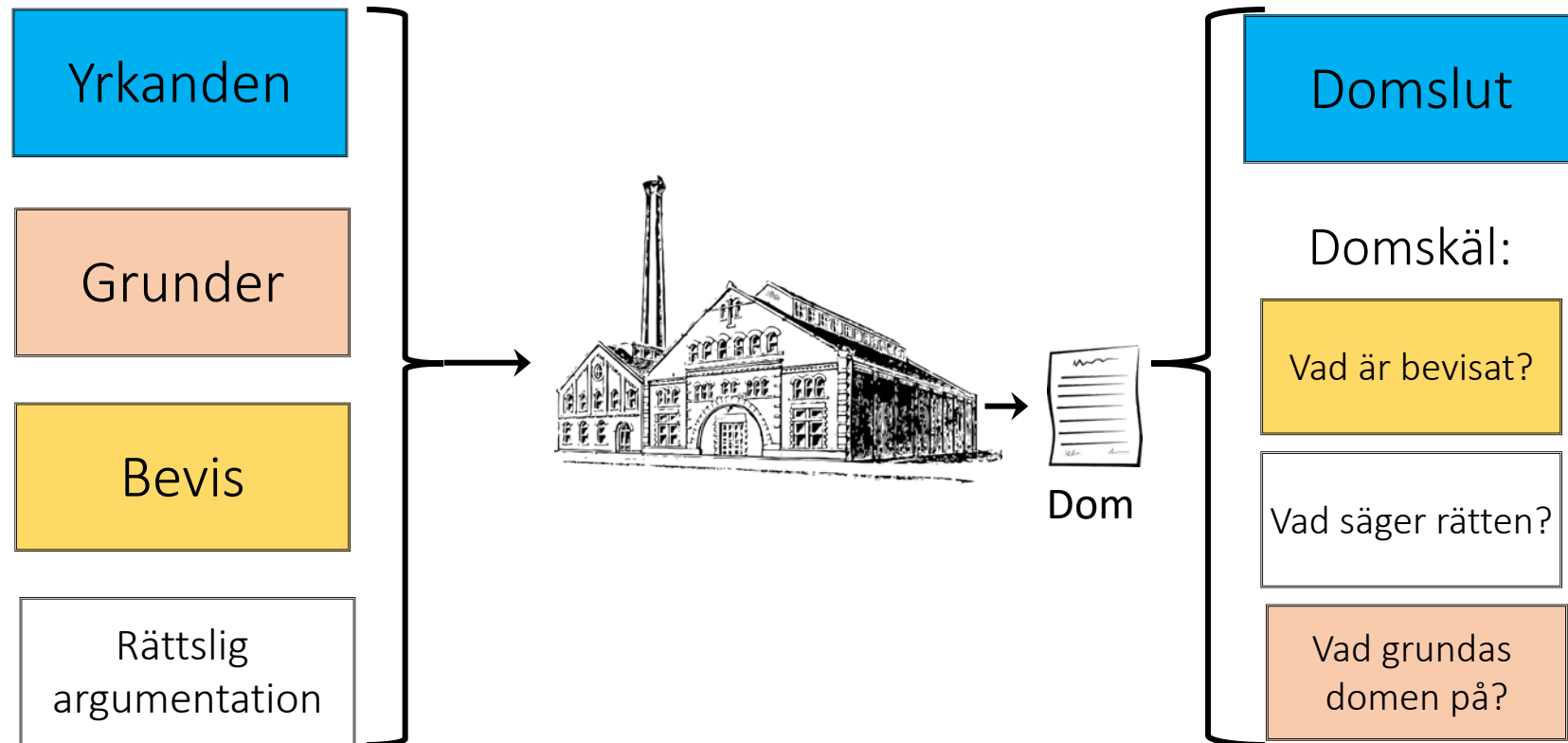
2. Processen uppdelad i sina pusselbitar

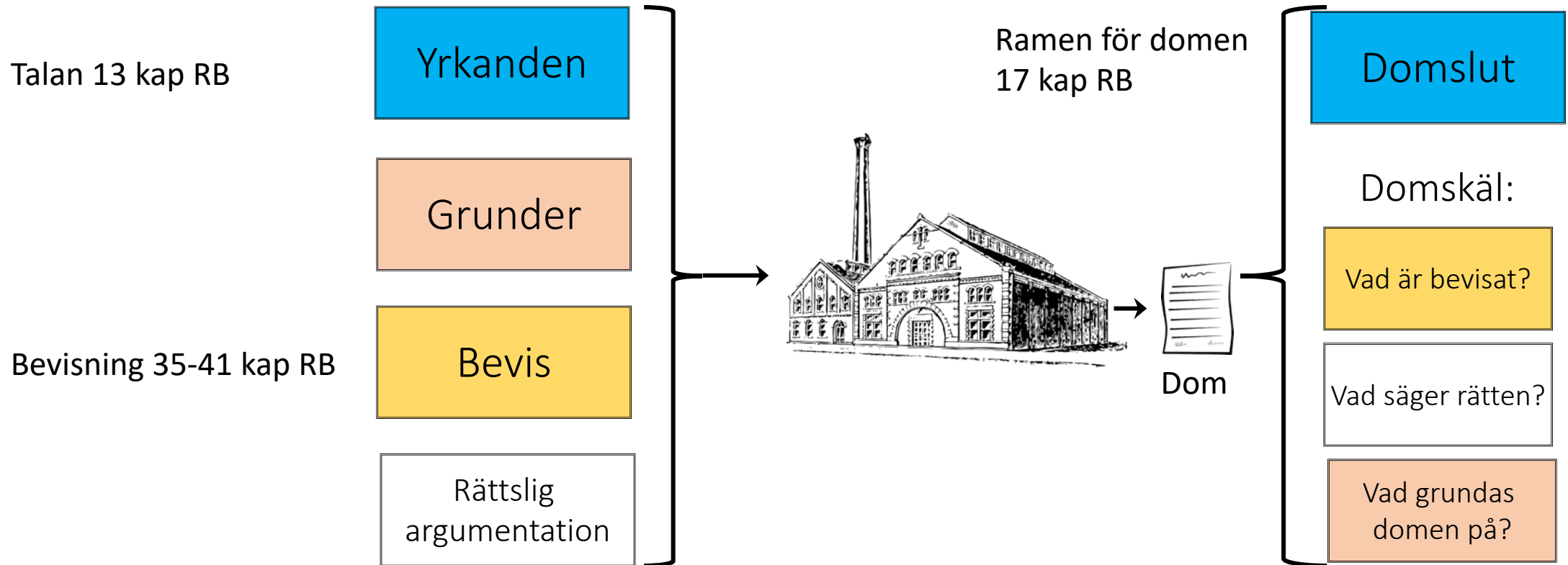
2. Processen uppdelad i sina pusselbitar

2. Processen uppdelad i sina pusselbitar

2. Processen uppdelad i sina pusselbitar

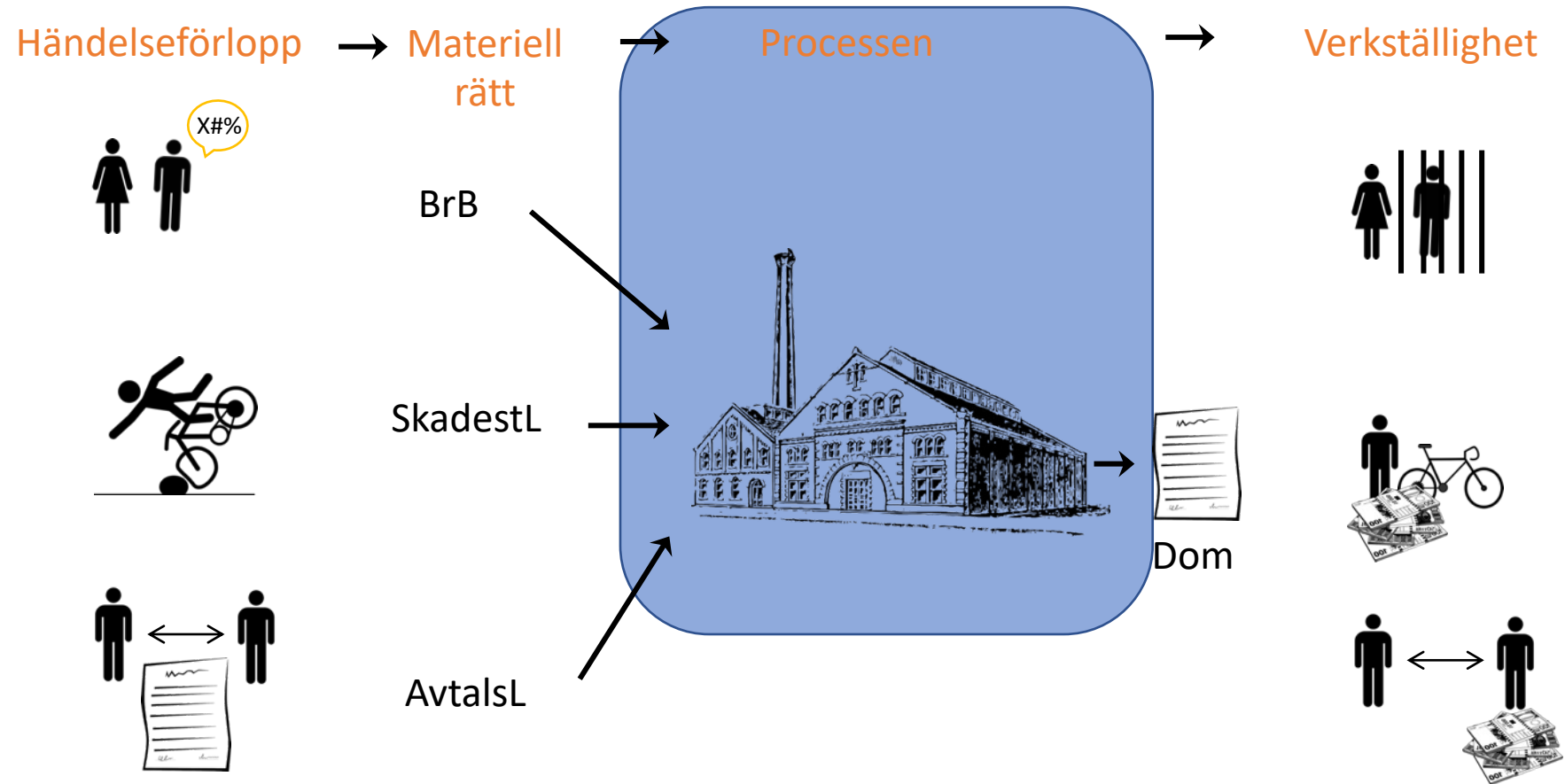

2. Processen uppdelad i sina pusselbitar

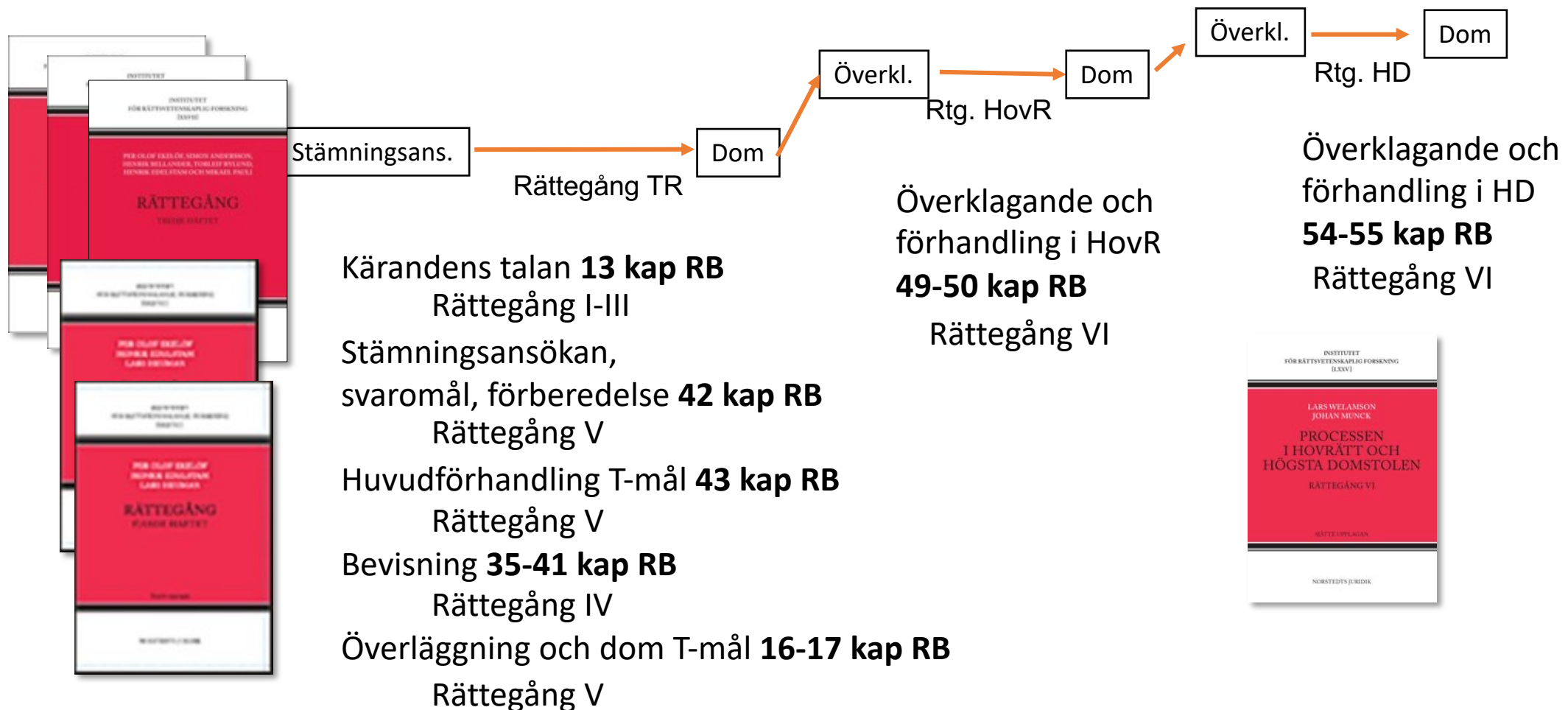
- En struktur för att beskriva föremålet för processen som återkommer i alla processuella sammanhang
- Starkt kopplat till grundläggande processrättslig terminologi
- Ofta värdefullt och ibland nödvändigt för att analysera och förstå processuella problem

3. Processen som ett förfarande (en process)

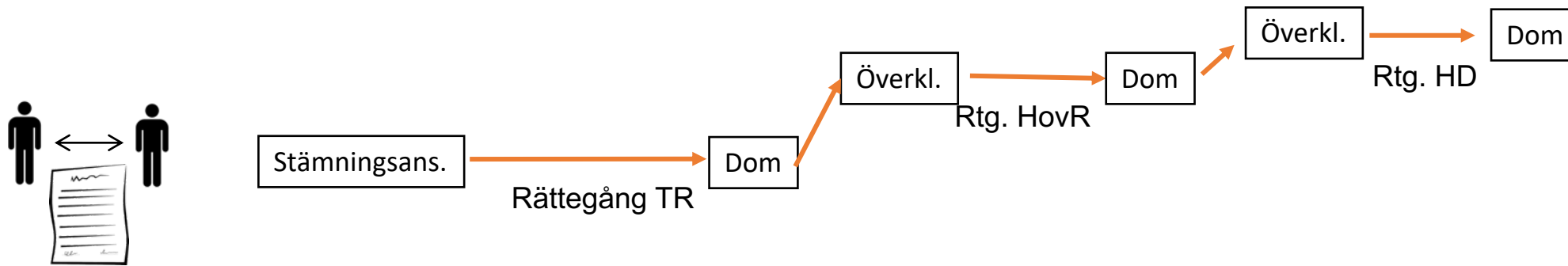
3. Processen som ett förfarande (en process)

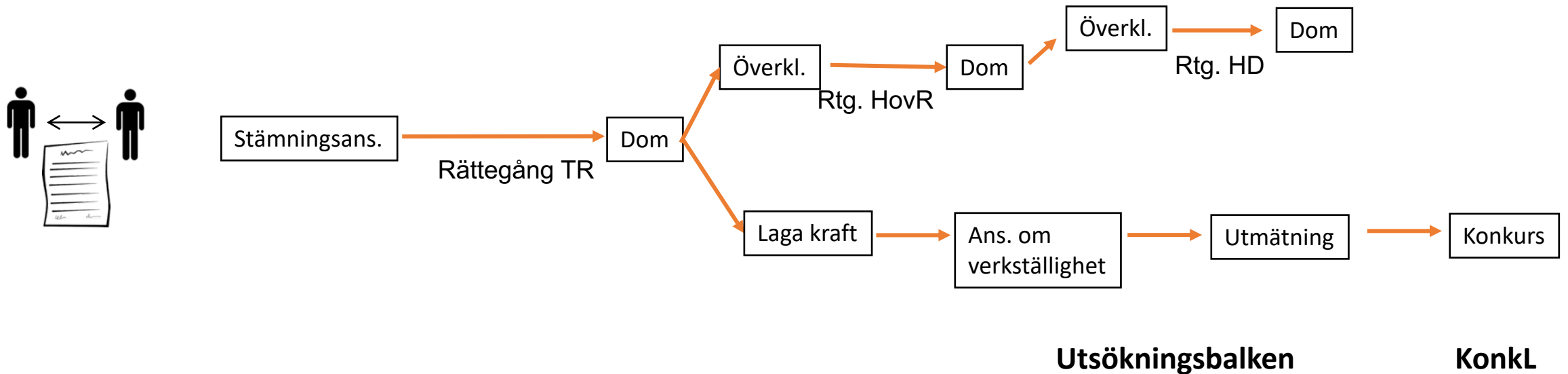
3. Processen som ett förfarande (en process)

3. Processen som ett förfarande (en process)

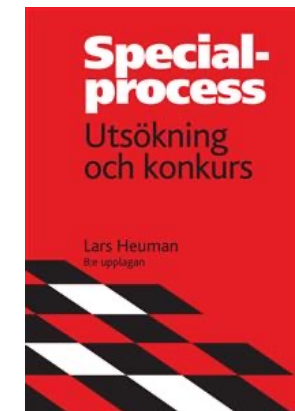

3. Processen som ett förfarande (en process)

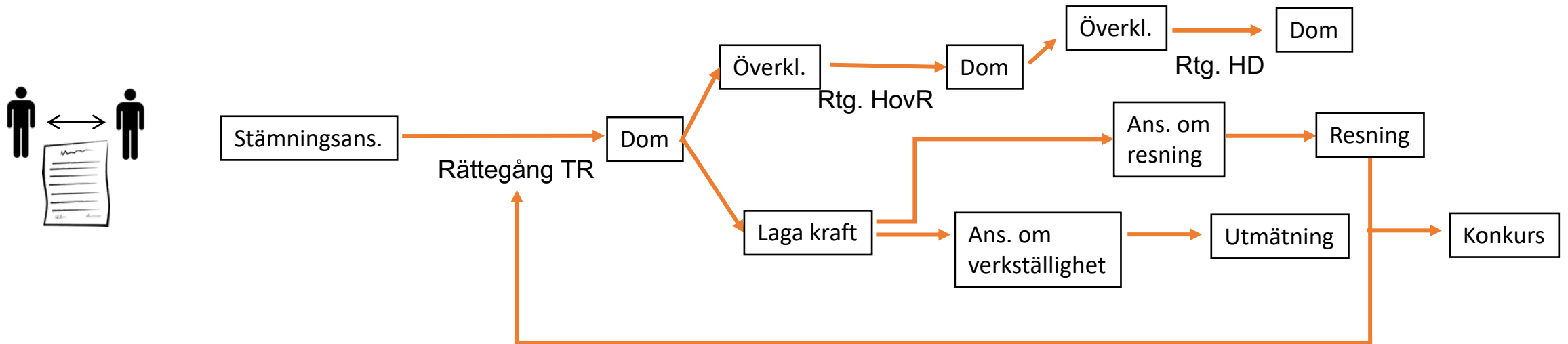

Utsökningsbalken

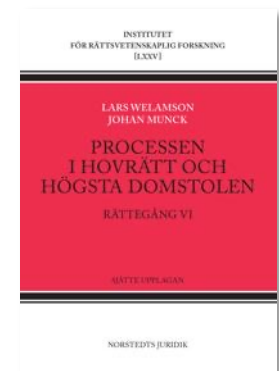
KonkL

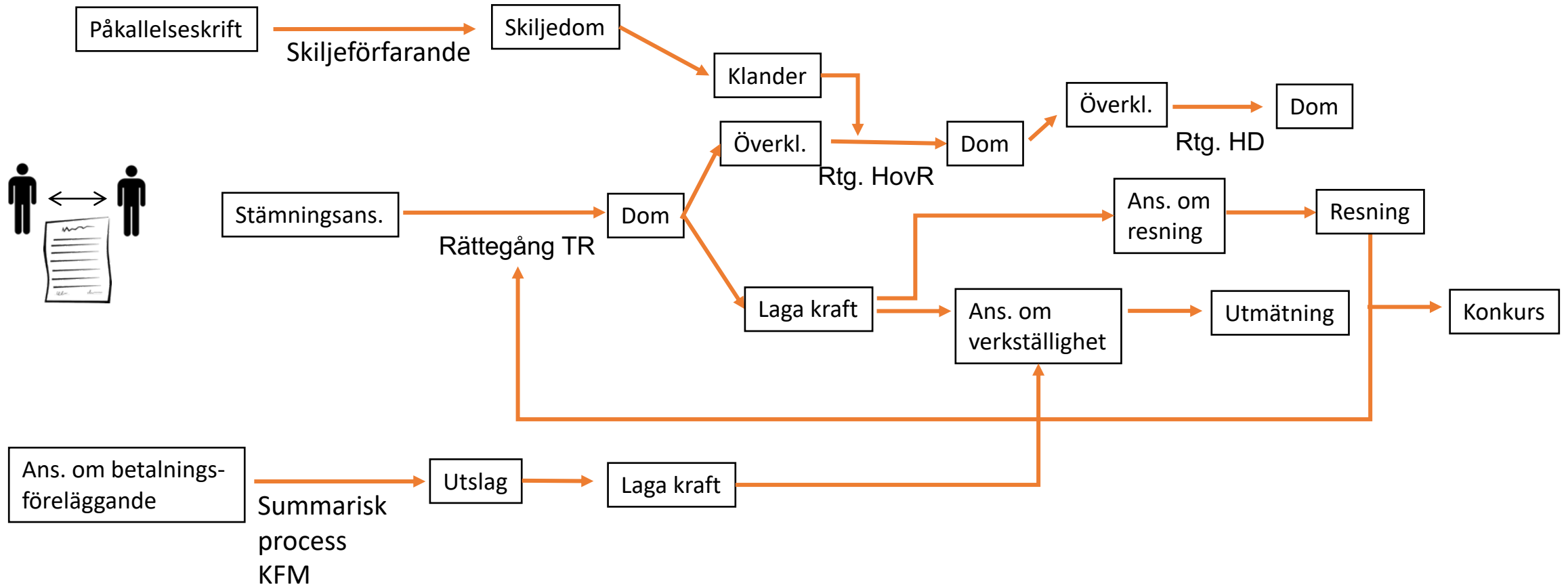
3. Processen som ett förfarande (en process)

Extraordinära rättsmedel **58-59 kap RB**

A diagram illustrating the concept of a contract. It features two stylized human figures, one on the left and one on the right, connected by a horizontal double-headed arrow. Below the arrow is a document with several horizontal lines, representing a contract or agreement.

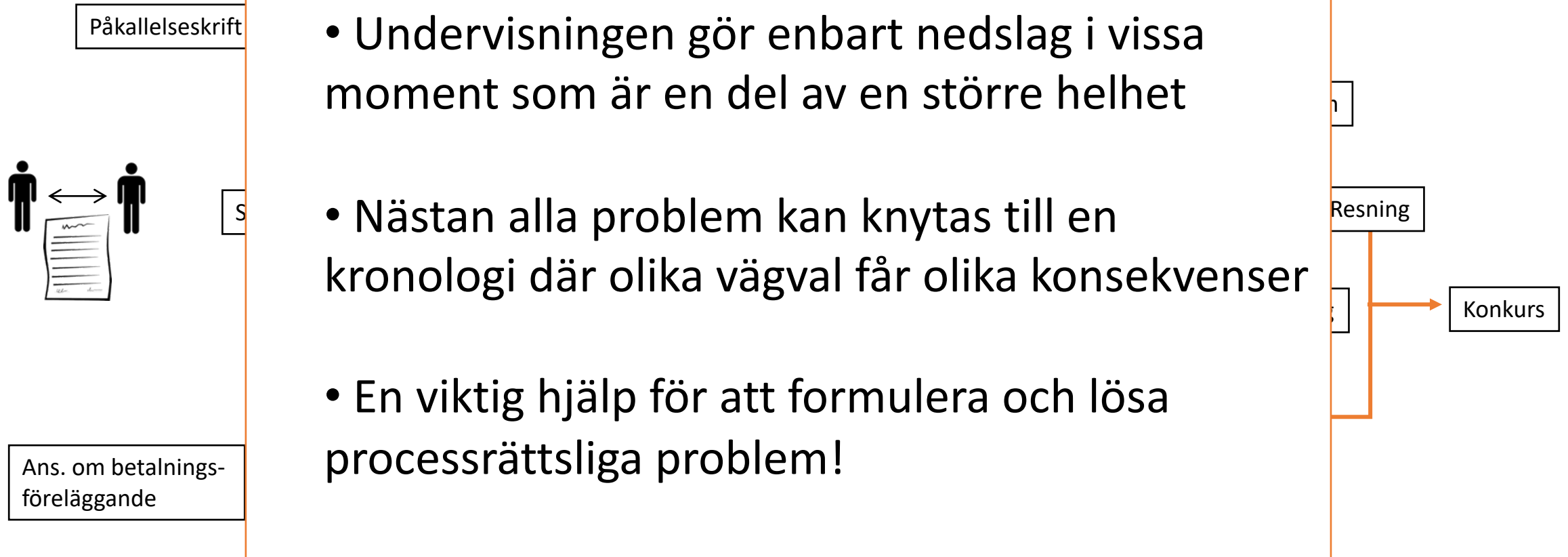

3. Processen som ett förfarande (en process)

Lagen om betalningsföreläggande och handräckning (BfL)

3. Processen som ett förfarande (en process)

Processen och verkligheten

- **Fyra figurer från den processrättsliga doktrinen:**
- 1 Processramen
- 2 Bevisning
- 3 Alternativ med pyramid
- (4 Tolkning och tillämpning)

30 § Köplagen

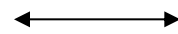
- ”**Är** varan felaktig och beror det inte på köparen /.../, **får** köparen /.../ kräva avhjälpande, omleverans eller prisavdrag eller häva köpet samt dessutom kräva skadestånd. /.../”
- Vad är rättfaktum – rättsföljd?
- Jfr Skadeståndsrätt 2:1 SkL

Materiell rättsregel

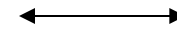
Parternas Talan

Domen

rättsfaktum

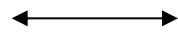
grunden och
motfakta

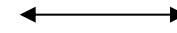
domskäl

rättsföljd

yrkanden

domslut

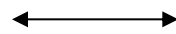

Materiell rättsregel

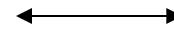
Parternas Talan

Domen

rättsfaktum

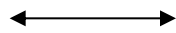
grunden och
motfakta

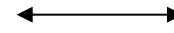
domskäl

rättsföljd

yrkanden

domslut

T.ex. 30 § KöpL

*Fullgörelsetalan 13:1 RB
Fastställletalan 13:2 RB
Ändring av talan 13:3 RB*

*Processramen i detalj 17:3 RB
Dom och beslut 17:1 RB*

Processramen

- Fullgörelsetalan 13:1 RB
- Fastställsetalan 13:2 RB
- Processramen i detalj 17:3 RB (30:3 RB)
- Stämningsansökan 42:1-2 RB (45:1-2,4 RB)
- Svaromål och förberedelse 42:6-7 RB
- Dom och beslut, 17:1 RB (30:1 RB)
- Ändring av talan 13:3 RB (45:5 RB)

Noteringar

- Tvistemål och brottmål
- 17:3 resp 30:3 RB
- Talerätt i brottmål
- 20:2 resp 20:8 RB åklagare - målsägande
- 45 kap RB om väckande av allmänt åtal
- 47 kap RB om väckande av enskilt åtal
- 22 kap RB om enskilt anspråk vid brott

Exemplifieringar

- Yrkande 100.000 kr, grund ”fel i vara”
- Bestrids eller medges, erkänns eller förnekas
- Medges till 50 %
- Vitsordas till beloppet, grunden förnekas
- Yrkande om att talan ska avvisas pga res judicata

Teoretisk ram

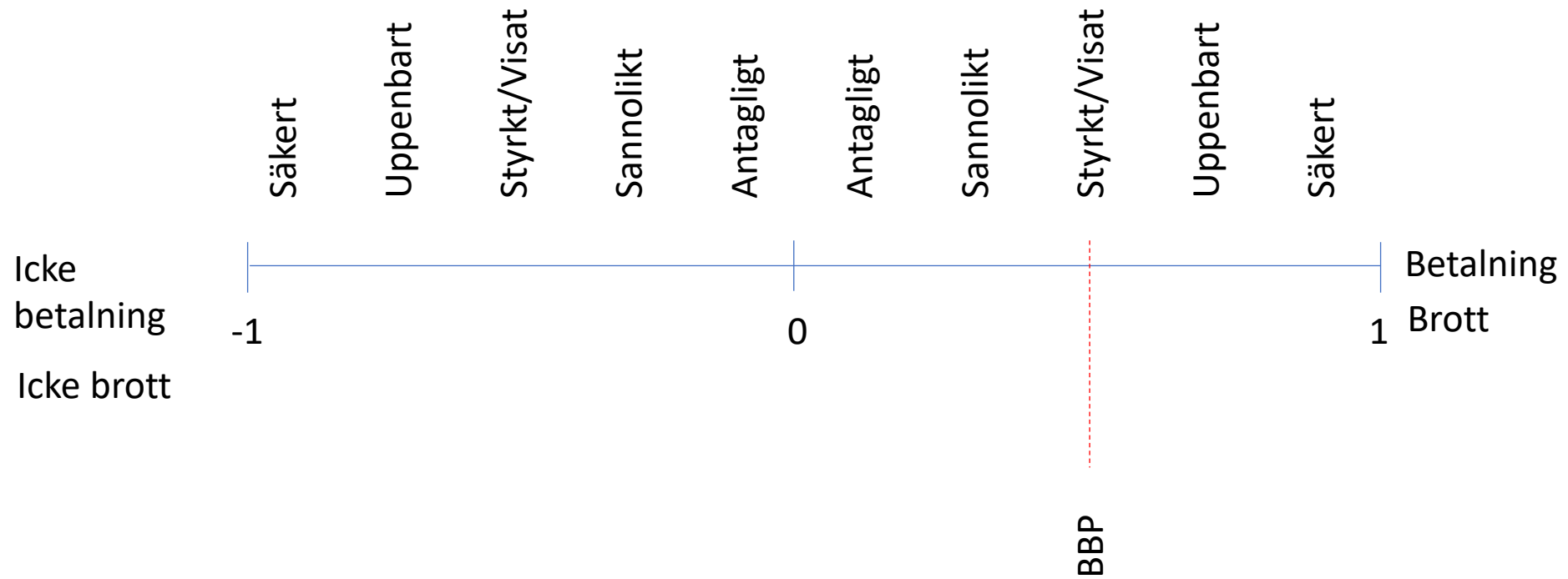
- Materiella rättsfakta i stämningsansökan – grunden resp gärningen
- Övriga materiella rättsfakta – motfaktum
- Ex köpeavtal – fel – sen reklamation – ocker
- Sakinvändning – processinvändning
- Ex oskäligt avtal – res judicata

- Olika typer av sakinvändningar:
 - Rättsinvändning
 - Förnekande
 - Åberopande av motfaktum
- Olika typer av processinvändningar
 - Rättsinvändning
 - Förnekande
 - Åberopande av motfaktum

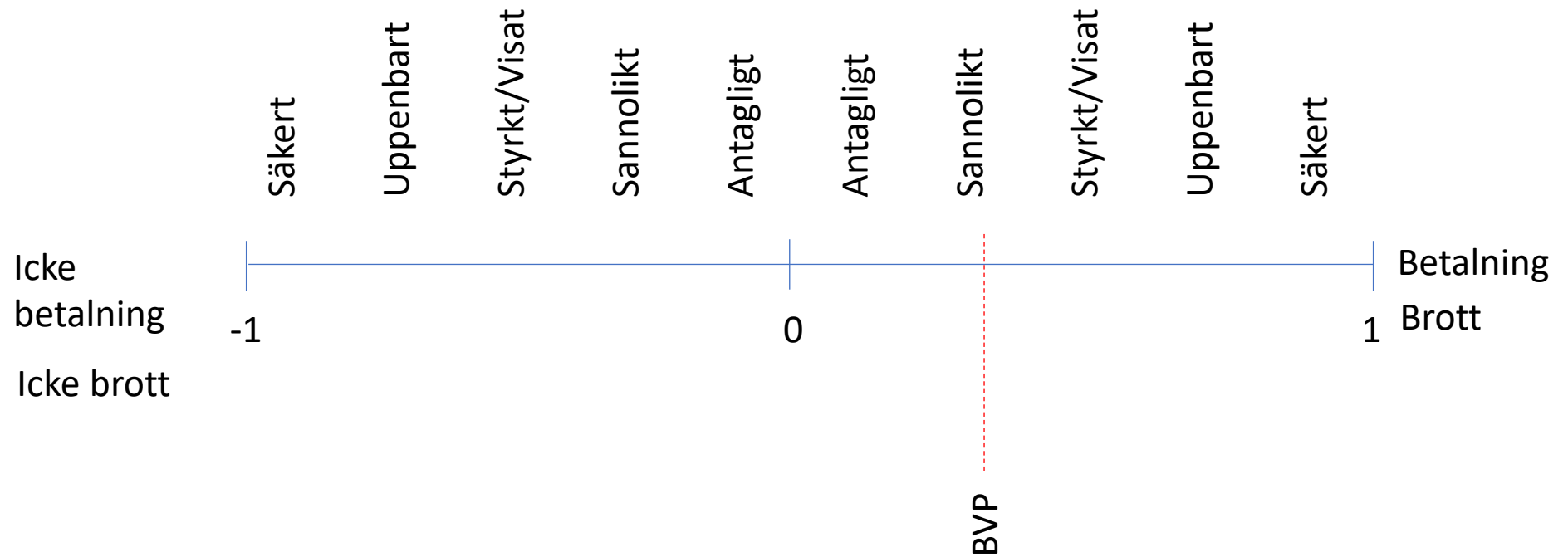
Saken

- 17:1 RB saken
- Rättsfråga – sakfrågan/bevisfrågorna
 - ”ska gällande rätt tillämpas på bevisade omständigheter”
- Skuldfrågan och påföljdsfrågan innehåller båda rätts- och sakfrågor
 - ”är den styrkta gärningen brottslig”
 - ”är gärningsmannens karaktär bevisad”

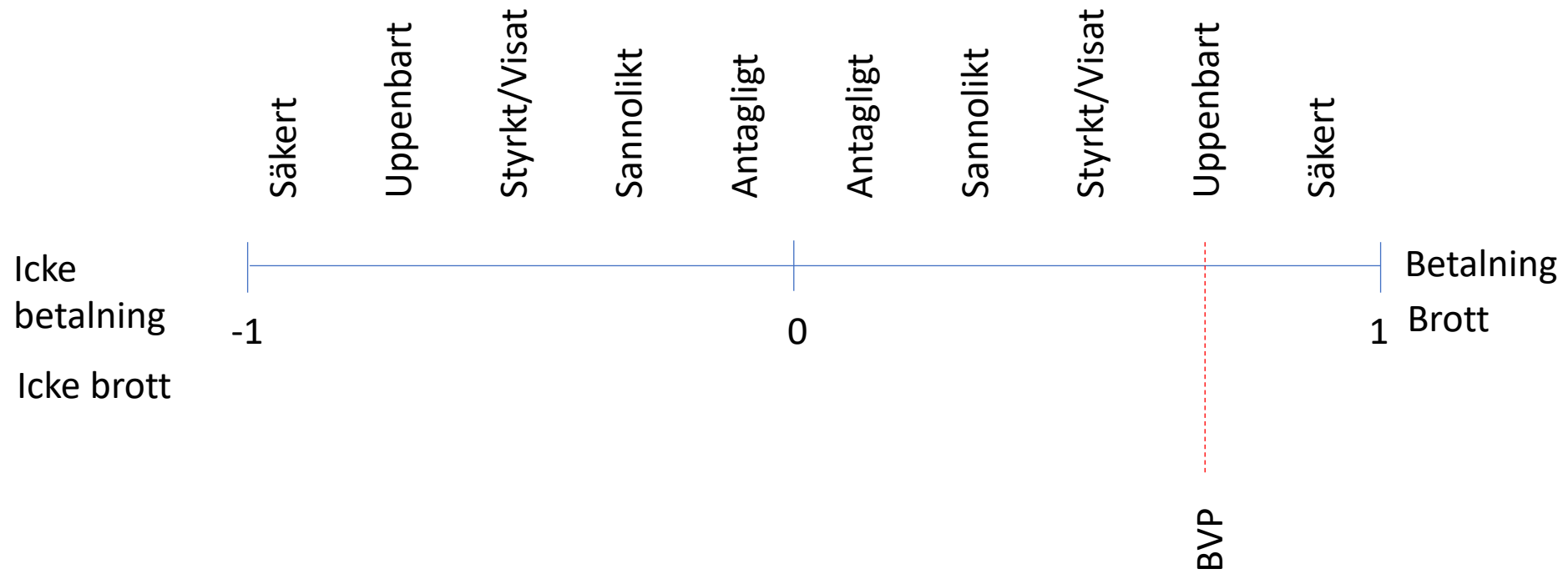
Bevisbörda och beviskrav

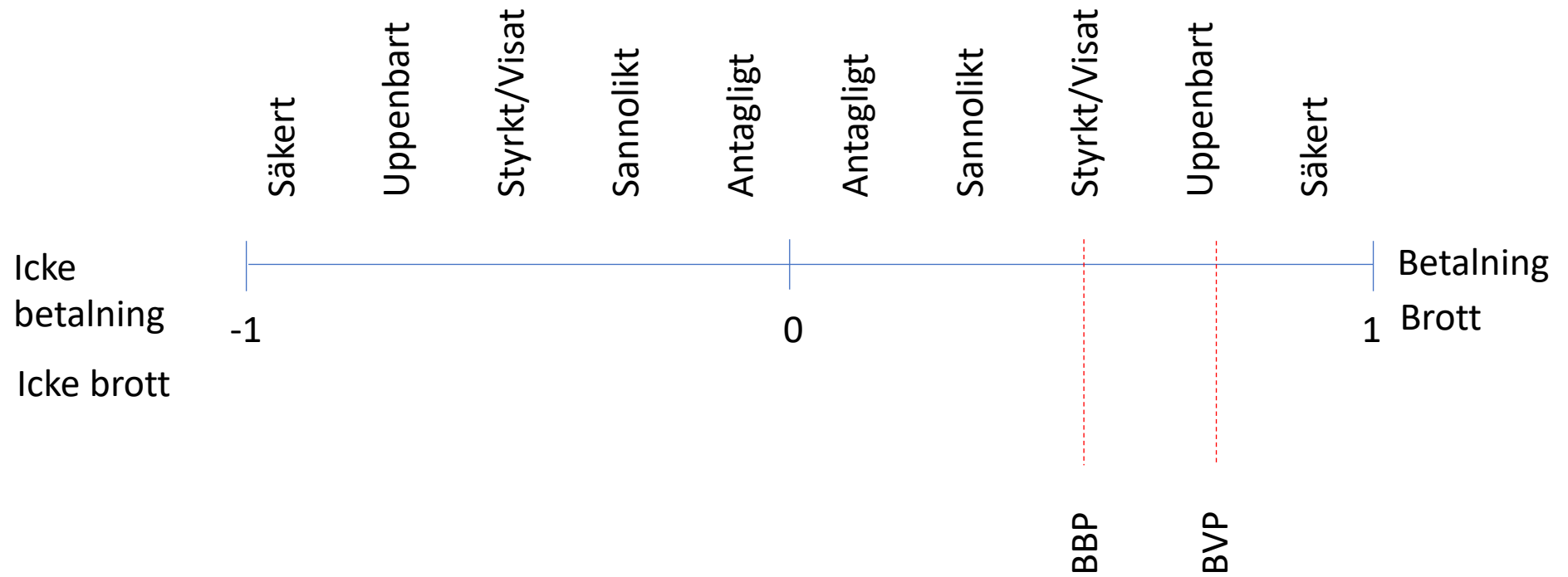
Bevisvärdering

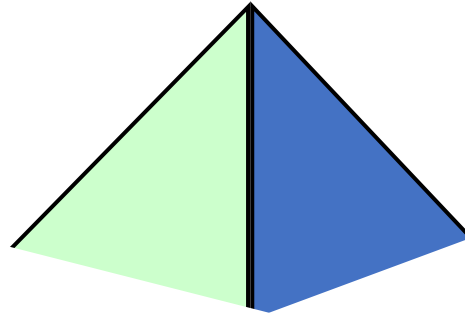
Bevisvärdering

Utgång i målet

Presenterat problem

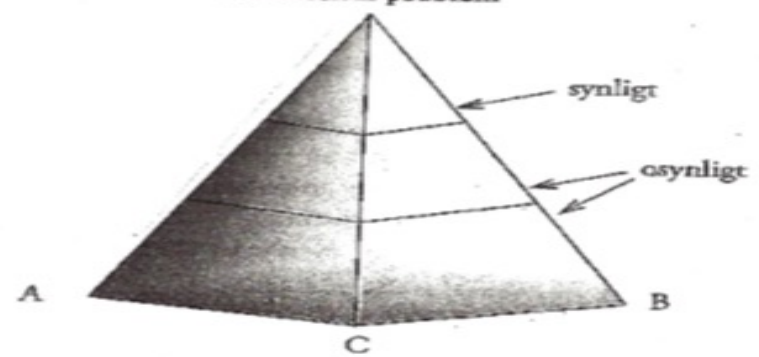

synligt

osynlig

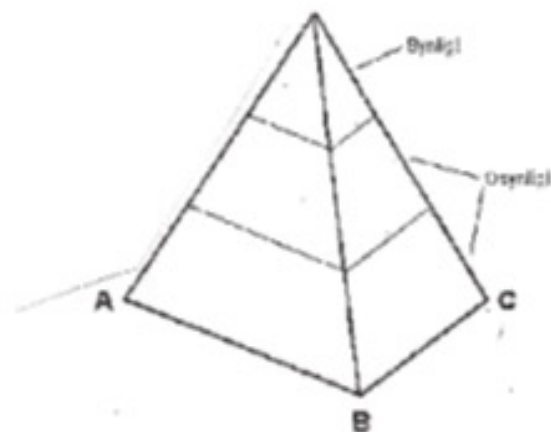

Presenterat problem

Isbergaprincipen

Nu har vi en konflikttriangel med tre hörn, som representerar tre viktiga aspekter av en konflikt: attityd, beteende och konfliktens sakfrågor. Om vi gör en trebent pyramid av konflikttriangeln kan vi också illustrera att konflikter har både synliga och osynliga aspekter (se fig. 2).

Figur 2 Synligt och osynligt i konflikttriangeln

Tolkning och tillämpning

- Varför tolkning och tillämpning?
- Vad skiljer tolkning och tillämpning?
- Mycket elementärt exempel
- Lekmän – proffs
- Examensuppsats
- Ekelöfs telelogiska metod på ett PR, ganska avancerat seminarium

